

Форма № Н - 3.04

Затверджено Вченою Радою
ОНУ
імені І. І. Мечникова
від «___» _____ 20__ р.
№ ___

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повна назва вищого навчального закладу)

філософії та основ загальногуманітарного знання

Кафедра _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

Стрельцов Є. Л.

«_____» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи герменевтики

(шифр і назва навчальної дисципліни)

6.020301 – «Філософія» для бакалаврів

напряму підготовки _____

(шифр і назва напряму підготовки)

6.020301 – «Філософія» для бакалаврів

для спеціальності _____

(шифр і назва спеціальності (гей)

спеціалізації _____

(назва спеціалізації)

філософського

інституту, факультету _____

(назва інституту, факультету)

**Кредитно-модульна система
організації навчального процесу**

2016 – 2017

«Основи герменевтики». Робоча програма навчальної дисципліни для студентів
(назва навчальної дисципліни)
за напрямом підготовки **6.020301 – «Філософія» для бакалаврів**, спеціальністю
6.020301 – «Філософія» для бакалаврів
«___» _____, 2016. 10 с.

Розробник: **Бевзюк Н.П., кандидат історичних наук, доцент**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії та основ загально гуманітарного знання

Протокол № ___ від. «___» _____ 2016 р.

Завідувач кафедри філософії та основ загально гуманітарного знання

_____ (Секундант С. Г.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“___” _____ 2016 р.

Схвалено методичною комісією за напрямом підготовки (спеціальністю) **6.020301 – «Філософія» для бакалаврів**

(шифр, назва)

Протокол № ___ від. “___” _____ 2016 ___ р.

“___” _____ 2016 р. Голова _____ (Сумченко І.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©Бевзюк Н.П., 2016

© ОНУ імені І.І.Мечникова, 2016

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 0203 Гуманітарні науки _____ (шифр і назва)	за вибором	
	Напрямок підготовки 6.020301 – «Філософія» для бакалаврів _____ (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 6.020301 – «Філософія» для бакалаврів _____	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: немає (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 72		7-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента – 2,1	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалаври	Лекції	
		30 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		0 год.	год.
		Лабораторні	
		0 год.	год.
		Самостійна робота	
		42 год.	год.
ІНДЗ 0			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 0,71

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

- надання студентам академічних знань щодо основних положень герменевтики;
- формування вміння і навичок герменевтичного аналізу;
- формування розуміння герменевтичної природи свідомості.

Завдання:

- освоєння студентами теоретичних положень герменевтики;
- формування вміння орієнтуватися в етапах розвитку герменевтики;
- формування і розвиток у студентів вміння і навичок читання й аналізування текстів з герменевтики, а також вміння здійснювати герменевтичний аналіз будь-якого тексту;
- досягнення розуміння значення філософської герменевтики для філософії в цілому і для гуманітарного знання.

У результаті вивчення цього курсу студент має

знати:

- основні проблеми герменевтики;
- основні поняття герменевтики і концепції розуміння;
- основні етапи розвитку герменевтики.

вміти:

- читати й аналізувати тексти з герменевтики;
- здійснювати герменевтичний аналіз будь-якого тексту;
- співвідносити герменевтичне дослідження із семіотичним, філологічним, логічним аналізом тексту;
- розрізняти методологічний і онтологічний статуси розуміння;
- розуміти місце філософської герменевтики у системі знання у ХХ ст.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ГЕРМЕНЕВТИКИ

Тема 1. Предмет герменевтики, його еволюція. Формування предмету герменевтики. Герменевтика як мистецтво витлумачення текстів, як вчення про витлумачення тексту, як універсальна наука про розуміння, як філософське вчення про метод гуманітарного пізнання, як онтологічне вчення про витлумачення буттєвих можливостей, як «перша філософія» і як філософська школа. Співвідношення герменевтики й інших ділянок знання (філософії, філології, семіотики, риторики та ін.)

Тема 2. Розуміння як предмет герменевтики. Культура як світ розуміння. Розуміння як духовно-практичне освоєння світу. Діалогічна природа розуміння. Розуміння, витлумачення, пояснення, інтерпретація. Раціональне й ірраціональне в розумінні. Проблема герменевтичного кола. Циклічна побудова розуміння. Методологічний і онтологічний статуси кола в розумінні.

Тема 3. Текст як об'єкт герменевтичного аналізу. Текст, його ознаки в традиційній семіотиці. Значення і смисл. Семіотичний аналіз тексту як передумова герменевтичного дослідження. Текст, підтекст, контекст. Види контексту. Методологія контекстуального аналізу. Синтез смислу при створенні й

розумінні тексту. Інтертекст. Специфіка герменевтичного аналізу за умов інтертекстуальності культури.

Тема 4. Структура герменевтичного аналізу. Мовний, психологічний, історико-культурний, філософський аспекти герменевтичного аналізу. Своєрідність мовного аналізу в ситуаціях реалізації репрезентативної та нерепрезентативної природи мови. Аналіз Е. Гусерлем конституювання смислу і його вплив на філософську герменевтику ХХ ст.

Змістовий модуль 2. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ГЕРМЕНЕВТИКИ

Тема 5. Становлення герменевтики. Своєрідність античної герменевтики: вплив античної картини світу на принципи, цілі і методи витлумачення; орієнтація герменевтики переважно на усне слово; аїсторизм; боротьба аналогістів і аномалістів. Близькосхідна герменевтика: біблейська картина світу як основа і контекст витлумачення текстів; “містичний історизм”.

Тема 6. Герменевтика Середньовіччя. Середньовічна картина світу, її вплив на завдання і правила витлумачення текстів. Універсальний символізм. Аврелій Августин та його Священна герменевтика: вчення про знаки (прості і транспоновані); правила витлумачення текстів Святого Письма; парадигматичне і синтагматичне витлумачення; авторитет Церкви; біографія як текст.

Тема 7. Герменевтика доби Відродження. Світоглядні зрушення, що визначають своєрідність ренесансної герменевтики. Культ писемного слова, мови наукового тексту (латина) в культурі Ренесансу. Увага герменевтики до конкретних історичних рис текстів і подій. Філологічна герменевтика ренесансних гуманістів. Реформація. Флацій Ілрійський та його «Ключ до Святого писма, або Про мову Святих книг». Принцип контекстуального аналізу на підставі здорового глузду.

Тема 8. Універсальна герменевтика Ф. Шляйєрмахера. Розуміння як предмет універсальної герменевтики. Розуміння як «реконструювання визначеного скінченого з невизначеного нескінченного». Структура розуміння: дівінаційний елемент і порівняльно-історичний. Принцип герменевтичного кола. Граматичне і психологічне витлумачення. Розуміти краще за автора.

Тема 9. Герменевтика у філософії життя В. Дильтея. Методологічна спрямованість герменевтики. Пояснення і розуміння. Описова психологія як основа гносеології. Герменевтична інтерпретація знаків як пізнання психічного. Варіанти герменевтичного кола як принципу методології Дильтея.

Тема 10. Герменевтика Г. Шпета. Відкриття герменевтичної природи свідомості, подолання трансценденталізму. Соціальна природа Я. Логіко-граматичні структури як «суб'єкт» смислоконституювання. Значення і смисл. Комунікативна природа розуміння. Вчення про внутрішню форму слова.

Тема 11. Герменевтика М. Гайдегера. Онтологічний статус розуміння як відкриття можливостей буття. Герменевтика і філософія: статус герменевтики. Мова як «оселя буття». Герменевтичне коло як модель розуміння. «Передструктура» розуміння. Проективний характер смислоконституювання.

Тема 12. Герменевтика Г.- Г. Гадамера. Філософська герменевтика як універсальний спосіб «над методичного» освоєння істини. Мистецтво, історія та мова як способи здійснення істини і форми її досягнення. Гра як спосіб онтологічної експлікації істини. Мовна природа розуміння. Діалогічна форма розуміння. Передсуди як передумова розуміння. Розуміння як історичне здійснення.

Тема 13. Герменевтика П. Рікера. Створення феноменологічної герменевтики, що поєднує герменевтичну та структуралістську методологію. Поєднання онтологічного і методологічного виміру герменевтики. Герменевтичні розвідки двоїстого смислу. Проблема непрямой референції. Розуміння і пояснення. Критика декартівського трактування суб'єкта і можливостей самопізнання. «Я як суб'єкт, що може». Значення фройдівського психоаналізу, вчення Ніцше і Маркса для герменевтики і культури. Герменевтичне витлумачення як спосіб самоідентифікації.

Тема 14. Значення філософської герменевтики для філософії в цілому і для гуманітарного пізнання. Філософська герменевтика ХХ ст. як універсальне філософське підґрунтя пізнання. Герменевтика як методологічний інструментарій для гуманітарних досліджень.

4. Структура навчальної дисципліни

	Назви змістових модулів і тем	Денна форма		
		Усьо го	у тому числі	
			л	ср
	1	2	3	4
1	Модуль 1			
2	Змістовий модуль 1. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ГЕРМЕНЕВТИКИ			
3	Тема 1. Предмет герменевтики, його еволюція	4	2	2
4	Тема 2. Розуміння як предмет герменевтики	6	2	4
5	Тема 3. Текст як об'єкт герменевтичного аналізу	8	4	4
6	Тема 4. Структура герменевтичного аналізу	4	2	2

7	Разом за змістовим модулем 1	22	10	12
8	Змістовий модуль 2. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ГЕРМЕНЕВТИКИ			
9	Тема 5. Становлення герменевтики	4	2	2
10	Тема 6. Герменевтика Середньовіччя	6	2	4
11	Тема 7. Герменевтика доби Відродження	4	2	2
12	Тема 8. Універсальна герменевтика Ф. Шляйєрмахера	6	2	4
13	Тема 9. Герменевтика у філософії життя В. Дільтея	6	2	4
14	Тема 10. Герменевтика Г. Шпета	4	2	2
15	Тема 11. Герменевтика М. Гайдегера	4	2	2
16	Тема 12. Герменевтика Г.- Г. Гадамера	6	2	4
17	Тема 13. Герменевтика П. Рікера	6	2	4
18	Тема 14. Значення філософської герменевтики для філософії в цілому і для гуманітарного пізнання	4	2	2
19	Разом за змістовим модулем 2	50	20	30
	Усього годин	72	30	42

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені навчальним планом

6. Теми практичних занять

Практичні заняття не передбачені навчальним планом

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Змістовий модуль 1. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ГЕРМЕНЕВТИКИ	
2	Тема 1. Предмет герменевтики	2
3	Тема 2. Розуміння як предмет герменевтики	4
4	Тема 3. Текст як об'єкт герменевтичного аналізу	4
5	Тема 4. Структура герменевтичного аналізу	2

6	Разом за змістовим модулем 1	12
7	Змістовий модуль 2. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ГЕРМЕНЕВТИКИ	
8	Тема 5. Становлення герменевтики	2
9	Тема 6. Герменевтика Середньовіччя	4
10	Тема 7. Герменевтика доби Відродження	2
11	Тема 8. Універсальна герменевтика Ф. Шляйєрмахера	4
12	Тема 9. Герменевтика у філософії життя В. Дільтея	4
13	Тема 10. Герменевтика Г. Шпета	2
14	Тема 11. Герменевтика М. Гайдегера	2
15	Тема 12. Герменевтика Г.- Г. Гадамера	4
16	Тема 13. Герменевтика П. Рікера	4
17	Тема 14. Значення філософської герменевтики для філософії в цілому і для гуманітарного пізнання	2
18	Разом за змістовим модулем 2	30
19	Усього годин	42

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання не передбачене навчальним планом

10. Методи навчання

Лекції, лекції з елементами бесіди (зразки герменевтичного аналізу текстів студентами під час лекції), консультації.

11. Методи контролю

Залік у вигляді тестування та усної бесіди за змістом рекомендованої базової філософської літератури.

12. Розподіл балів, які отримують студенти для заліку

Поточне тестування та самостійна робота													Сума	
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2										а
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T 10	T 11	T 12	T 13	T 14	
10	10	10	10	5	5	5	6	7	6	7	7	7	5	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Нормативні документи, методичні розробки до курсу, тексти філософських першоджерел до тем курсу.

ОСНОВИ ГЕРМЕНЕВТИКИ

Методичні рекомендації до курсу

Додатково додаються у рукописному та електронному варіантах.

14. Рекомендована література

Базова

Першоджерела

1. *Блаженный Августин*. Христианская наука, или Основания Священной Герменевтики и Церковного Красноречия. С-Пб.: Библиополис, 2007. – Кн. 2-3.
2. *Гадамер Г. Г.* О круге понимания // Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного. – М., 1991.
3. *Гадамер Г. Г.* Семантика и герменевтика // Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного. – М., 1991.
4. *Дильтей В.* Возникновение герменевтики. Дополнения из рукописей // Дильтей В. Собр. соч. В 6 тт. – Т. 4: Герменевтика и теория литературы. – М.: Дом интеллектуальной книги, 2001. – С. 235-262.
5. *Рикёр П.* Герменевтика текста // Рикёр П. Герменевтика. Этика. Политика. – М.: АСАДЕМІА, 1995. – Сс. 3-9.
6. *Рикёр П.* Повествовательная идентичность // Рикёр П. Герменевтика. Этика. Политика. – М.: АСАДЕМІА, 1995. – Сс. 19-37.
7. *Рикёр П.* Что меня занимает последние 30 лет // Рикёр П. Герменевтика. Этика. Политика. – М.: АСАДЕМІА, 1995. – Сс. 59-91.
8. *Шлейермахер Ф.* Герменевтика. – СПб.: Европейский Дом, 2004. – Сс. 41-72.

Допоміжна

1. *Барковский П. В.* Феномены понимания. Контуры современной герменевтической философии. – Минск: Экономпресс, 2008. – 176 с.

2. *Бахтин М. М.* К методологии гуманитарных наук // Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. – М., 1979. – Сс. 361-373.
3. *Бахтин М. М.* Проблема текста в лингвистике, филологии и других гуманитарных науках. Опыт философского анализа // Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. – М., 1979. – Сс. 281-307.
4. *Богачова А.* Досвід і сенс. Монографія. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2011. – 336 с.
5. *Богачов А. Л.* Філософська герменевтика. Навчальний посібник. – К.: Видавництво «Курс», 2006. – 406 с.
6. *Гадамер Х.-Г.* Пути Хайдеггера: исследования позднего творчества. – Мн.: Пропилеи, 2005.
7. Герменевтика: история и современность. – М.: Мысль, 1985. – 303 с.
8. Герменевтика. Психология. История: Вильгельм Дильтей и современная философия / Под ред. Н. С. Плотникова. – Москва: Три квадрата, 2002. – 208 с.
9. *Горский В. С.* Историко-философское истолкование текста. – К., 1981.
10. *Гронден Ж.* Герменевтика фактичности как онтологическая деструкция и критика идеологии. К актуальности герменевтики Хайдеггера // Исследования по феноменологии и философской герменевтике. – Минск, 2001.
11. *Гронден Ж.* Осознание работы истории и проблема истины в герменевтике // Топос. – Мн. – 2000. – № 3.
12. Доказательство и понимание. – К., 1986.
13. *Иванова-Георгиевская Н. А.* Ирония как универсальная стратегия чтения // Докса. Збірник наукових праць з філософії та філології. Вип. 5. *Логос і прaxis сміху*. – Одеса, 2004.
14. *Иванова-Георгиевская Н. А.* Феноменологические идеи Э. Гуссерля как предпосылка онтологической экспликации игры О. Финком и Г.-Г. Гадамером // Феноменологія і мистецтво. Щорічник Українського феноменологічного товариства 2002-2003. – К.: ППС-2002, 2005.
15. *Иванова-Георгиевська Н.* Структурна реалізація в тексті діалогічного принципу витлумачення як універсальна передумова розуміння // *Δόξα*/Докса. Зб. наук. праць з філософії та філології. Вип. 15. Універсальні виміри культури. На пошану професора Олександра Кирилюка з нагоди 60-річного ювілею. – Одеса, 2010. – Сс. 183-192.
16. Исследования по феноменологии и философской герменевтике. – Минск, 2001.
17. *Кошарний С.* Біля джерел філософської герменевтики. – К., 1992.
18. *Кузнецов В. Г.* Герменевтика и гуманитарное познание. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 192 с.
19. *Мейзерский В. М.* Философия и неориторика. – К., 1991.
20. *Подорога В.* Выражение и смысл. – М.: Ad Marginem, 1995.
21. Поль Рикёр – философ диалога / Отв. ред. И. И. Блауберг. – М.: ИФРАН, 2008. – 143 с.
22. *Шпет Г. Г.* Герменевтика и ее проблемы. – Контекст. Литературно-критические исследования 1989-1991. – М.: Наука, 1989-1991.
23. *Шульга Е. Н.* Когнитивная герменевтика. – М.: Ин-т философии РАН, 2002.

15. Інформаційні ресурси

Фонди наукових бібліотек, нормативна база, матеріали на сайті факультету, джерела інтернет, адреси електронних бібліотек

http://www.krotov.info/libr_min/b/bodriyar/obmen_1.html

<http://www.i-u.ru/biblio/libraries.aspx>

<http://www.philosophy.ru/library/>

[http://Wordstown Project - Бібліотека-Library-Библиотека \(Win cp-1251\).htm](http://Wordstown Project - Бібліотека-Library-Библиотека (Win cp-1251).htm)